

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ПЪРВИ КЛАС

Училище: ..... гр./с. ....

Име, презиме, фамилия: .....

1. От сричките образувайте поне 6 думи.

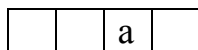
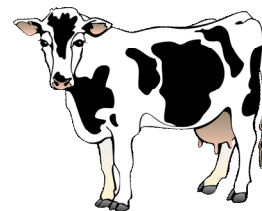
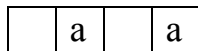
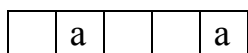
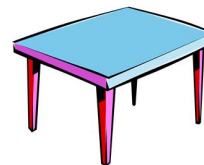
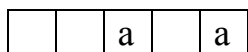

---

2. Свържете всяка картинка с модела на нейния звуков състав.

3. В коя дума съгласните звукове са повече от гласните? Оградете.

А) елен

Б) акула

В) балон

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ВТОРИ КЛАС

Училище: ..... гр./с. ....

Име, презиме, фамилия: .....

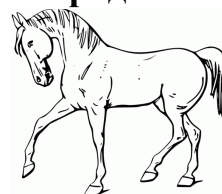
1. На кой ред думите са подредени по азбучен ред? Оградете.

- А) есен, дърво, слана
- Б) пролет, роса, ръми
- В) лято, лист, цветя

2. На кой ред всички думи могат да се пренасят? Оградете.

- А) месец, сутрин, връх
- Б) орех, младост, бодли
- В) овца, конче, петел

3. Поставете пропуснатите йо или ъо в текста.

Ван___ и ___ана са брат и сестра. Майка им се казва ___нка и работи във фриз___рски салон. Вечер се връща уморена и сяда във фот___йла пред телевизора. Двете деца ѝ поднасят топъл пилешки бул___н.

4. Напишете броя на буквите и броя на звуковете в думите.

- лято – ..... букви, ...звуча
- щурец – ..... букви, ... звука
- Юлия – ..... букви, ...звуча
- шофьор – ..... букви, ...звуча

5. На кой ред всички думи са двусрични? Оградете.

- А) очила, бастун, мустак
- Б) орел, врабче, сокол
- В) стена, маса, ютия

6. Напишете пропуснатата буква.

З	Ф	А	Ъ
ОРИ___	ПОКРИ___КА	М___РЗЕЛИВ	Р___КАВИЦА
С	В	Ъ	А
Д	О		
СЪСЕ___КА	ЦИГ___ЛАР		
Т	У		

7. Подредете думите в изречение. Напишете го.

направиха, сестра, есенни, му, пано, Ивайло, и, листа, от

---

8. Поправете допуснатите грешки в пословиците.

Бес трут почифката нее слатка.

Които не ръботи, нетрябва да яде.

9. Отделете изреченията в текста, като поставите препинателните знаци. Колко са изреченията? Оградете.

Зиме цялата природа е смълчана полята са притихнали спи зимния си сън гората спят и тихите избистрени реки под леда въздухът е кристално чист къде ли са се скрили животните

А) 4

Б) 5

В) 6

10. Номерирайте изреченията според тяхната последователност в текста на приказката.

- Дошъл Тарльо да я види.
- Разболяла се Кума Лиса.
- Върнал се, когато гроздето зреело.
- Лиса го помолила да ѝ донесе водица.
- Тръгнал, когато се разлиствали лозята.

11. Прочетете текста. Кое изречение е най-подходящото продължение на приказката? Оградете.

Бялата козичка тръгна към малкото езеро. Погледна в тихата вода и поклати брада. Една коза в езерото също поклати брада. Козичката я заплаши с остриите си рога. И другата направи същото. Бялата козичка се ядоса и нагази във водата. Бистрата вода се раздвижи, онази козица се полюшна и след малко изчезна.

А) Бялата козичка я настигна и двете заиграха на полянката.

Б) Козичките наведоха глави и започнаха люта битка за надмощие.

В) Доволна, бялата козичка се върна на зелената полянка и захрупа свежа тревица.

12. Защо втората козичка е повтаряла действията на бялата козичка?

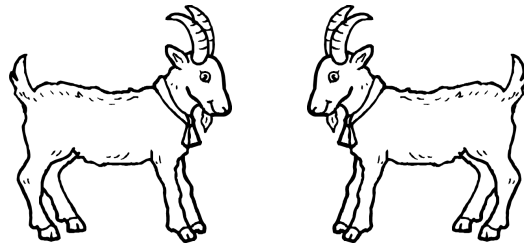

СДРУЖЕНИЕ НА УЧИТЕЛИТЕ ФИЛОЛОЗИ „ЛЮБОСЛОВИЕ”

1606 София, бул. „Ген. Скобелев” № 58, етаж 2, тел: (02) 442 96 76, 0886360641, 0882360643
www.lyuboslovie.hit.bg; e-mail: lyuboslovie2011@gmail.com

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ТРЕТИ КЛАС

Училище: ..... гр./с. ....

Име, презиме, фамилия: .....

Прочетете текста и отговорете на въпросите след него.

В древни времена в северните части на Китай живял млад фермер, който обичал конете. Един ден се случило нещо ужасно. Любимата му кобила избягала и навлязла в земите на друг народ. Младият мъж потънал в тъга. Приятелите и съседите му съчувствали за загубата. Само баща му се усмихвал:

– Наистина е тъжно да загубиш коня си – казвал той, – но знаем ли какво чудо може да произлезе от това нещастие? Трябва да почакаме и ще видим.

След няколко седмици скръбта на младия мъж се превърнала в радост, когато видял два коня да препускат в неговото пасище. Любимата му кобила се върнала и довела със себе си красив монголски жребец...

1. Какво нещастие се случило на младия фермер?

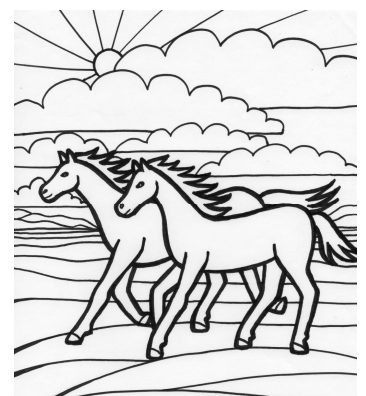
- А) Навлязъл в земите на друг народ.
- Б) Любимата му кобила се изгубила.
- В) Любимата му кобила се върнала с красив жребец.

2. Защо бащата се усмихвал?

- А) Смятал, че това, което се е случило, не е нещастие.
- Б) Не се интересувал от нещастieto на сина си.
- В) Мислел, че това нещастие може да доведе до нещо добро.

3. Коя пословица би могла да послужи за заглавие на текста?

- А) Всяко зло за добро.
- Б) Който зло мисли, зло намира.
- В) Каквото посееш, това ще пожънеш.

4. Какво качество притежават според вас съседите и приятелите на младия фермер? Обяснете защо.

- А) изтънченост
- Б) заинтересованост
- В) състрадателност

---

5. Намерете в текста на приказката синоним /близкозначна дума/ на думата тъга и го запишете. Напишете поне още един неин синоним.

---

6. Колко съществителни имена има в първото изречение на текста?

- А) 3
- Б) 4
- В) 5

7. В кой ред всички съществителни имена са от мъжки род?

- А) кости, лостове, пръсти
- Б) мостове, нощи, колела
- В) внуци, плувци, летци

8. Колко прилагателни имена има в изречението? Напишете ги в множествено число.

Един голям кон с бяло петно на челото вървеше отпред, а на известно разстояние след него припкаше тънконого жребче.

- А) 3
- Б) 4
- В) 5

---

9. В изречението от задача 8. има:

- А) 2 глагола в единствено число
- Б) 3 глагола в единствено число
- В) 2 глагола в множествено число

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ЧЕТВЪРТИ КЛАС

Училище: ..... гр./с. ....

Име, презиме, фамилия: .....

Прочетете текста и отговорете на въпросите след него – от 1. до 12. включително.

Синя приказка

Повя южнякът. Две цветни семенца разбраха, че няма защо да се чака, и пуснаха тънки стъбла. Първото цвете погледна небето и дребните му цветчета станаха сини. Второто цвете погледна слънцето и реши да си сложи голяма златна корона. После важно застана сред тихата поляна.

– Всичко хубаво е златно! – рече то. – Златно е и житното зрънце, златно е и ясното слънце, златно съм и аз, макар че... името ми е Глухарче. А твоето име какво е, дребно синьо цвете?

– Не знам. Никой не ми е казал...

Вечерта дойде една мравка.

– Тъмно е вече, а мравунякът ми е далече. Може ли да преспя при вас?

Златното глухарче се направи, че не чува, но синьото цвете прошепна:

– При мене ела! И добре си дошла!

Мравката заспа под синьото цвете. И чудно! Цяла нощ сънува сини сънища. Сънува, че се къпе в потока – и потокът бе син. Сънува, че плува върху син листец по реката дълбока – и реката бе синя. Сънува, че седна в синя ракета и литна към небето – и небето бе синьо.

Сутринта мравката каза, че никога няма да забрави тази чудна нощ, тези сънища сини и непременно пак ще наmine. Цветето се усмихна:

– Довиждане, Мравке!

– Довиждане, Незабравке!

И цветето научи своето име.

За глухарчето всичко това не беше приятно. То мълчеше и ставаше все по-голямо и все по-златно.

Един ден мравката отново дойде. И веднага попита:

– Нямах ли вече другарче? Къде е голямото златно глухарче?

– Няма го – отвърна Незабравката. – То се надуваше, че е златно. Но се случи нещо невероятно: глухарчето побеля, стана леко и южнякът го издуха!... Виж! Стъблото му само остана до моето рамо – една клечица суха...

– Няма да те оставя самичка! – каза мравката. – Ще живея при тебе. Денем ще се трудя, но всяка сутрин, щом се събудя, ще ти разказвам своите сини сънища като малки сини приказки. Искаш ли?

– Как да не искам!

И синята незабравка погали с листенца своята приятелка – умната мравка.

1. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) „Златното цвете“ не знае своето име.
- Б) Мравката сънува, че плува върху голямо синьо листо.
- В) Синьото цвете научава своето име от мравката.

2. Кое твърдение НЕ е вярно според смисъла на текста?

- А) В края на приказката от глухарчето остава само сухо стъбло.
- Б) Действието започва в края на лятото.
- В) Синьото цвете е отзивчиво.

3. Посочете две качества, които притежава глухарчето, и подкрепете избора си с подходящ пример /цитат / от текста.

КАЧЕСТВО:

ПРИМЕР:

---

4. Защо името Глухарче подхожда на голямото „златно цвете“?

---

5. Препишете от текста едно възклицателно и едно подбудително изречение.

1. Възклицателно изречение –

---

2. Подбудително изречение –

Следващите три въпроса /6., 7. и 8./ са върху подчертания откъс от текста.

6. Докажете с пример, че в откъса е използван епитет.

---

7. Колко са простите и колко са сложните изречения в откъса?

Прости изречения –

Сложни изречения –

8. Извадете от подчертания откъс две думи, които имат представки.

---

9. Макар че текстът не е стихотворение, в него има много рими. Запишете две думи от приказката, които се римуват помежду си.

---

10. Подчертайте главните части в изречението.

Вечерта дойде една мравка.

11. В какво значение е използвана подчертаната дума в изречението?

„...глухарчето побеля, стана леко и южнякът го издуха.“

А) пряко

Б) преносно

12. Запишете два синонима, с които може да се замени подчертаната дума в изречението.

„Сутринта мравката каза, че никога няма да забрави тази чудна нощ...“

---

13. Подчертайте прилагателните, които НЕ могат да се степенуват.

ВЕСЕЛ   МОРСКИ   ДРЕБЕН   МАЙЧИН   ДОБЪР   СТЪКЛЕН

14. Кои съществителни НЕ могат да променят числото си?

А) кръг, одеяло

Б) пещи, размисъл

В) клещи, детство

15. В коя дума НЯМА грешка при членуването?

А) мостга

Б) пустошта

В) нощта

16. Редактирайте цялостно текста и го препишете вярно (поправете правописните, граматичните и пунктуационните грешки, коригирайте повторенията и неуместно употребените думи).

Черния кон Вранчо беше най хубавият и красивият сред всички коне, който се продаваха на пазаря. Скоро на пазаря се сабра талпа от желаещи да купят коня но никой нямаше пари за такъв прекрасен кон. Ала неочакванно се приближи беден селянин и

веднага се зае да брой на продавачът триста жалтици. Стопанинът прибра банкнотите и с мъка се збогува с животното, което обичаше.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ПЕТИ КЛАС

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 14. включително.

Древните римляни вярвали, че пеперудите произхождат от цветя, които са се откъснали от стъблата си. Това романтично поверие очевидно не е възникнало случайно, тъй като пеперудите са действително едни от най-красивите живи същества на нашата планета. В животинския свят с тях си съперничат по хубост на багрите и изящество на формите само някои тропически птици, риби и корали. В умерените географски ширини обаче, сред които се намира и нашата страна, пеперудите са несъмнено най-красивите животни.

Между тропическите пеперуди има някои чудно красиви видове (като пеперудите от рода Морфо например), които се срещат в басейна на река Амазонка в Южна Америка. Това са едри пеперуди, които с разперени крила достигат 15 – 18 см големина. Мъжките екземпляри имат яркочервен цвят с метален блясък, крилата на женските са охреножълти или кафяви. Не един пътешественик е притаивал дъх пред великолепното зрелище, което предлагат прекрасните сини пеперуди, когато, облени от ярката слънчева светлина, кръжат около върховете на гигантските тропически дървета. Индианските племена, които живеят около реката Рио Ваупес, смятат тези пеперуди за опасни демони, носещи болести от горното течение на реката. За да се избавят от „надвисналата опасност”, индианците играят особен „пеперуден танц”, при който украсяват главата си с двойка пъстро нашарени крила.

1. Коя е темата на текста?

- А) произходът на пеперудите
- Б) красотата на пеперудите
- В) индианските вярвания, свързани с пеперудите
- Г) пеперудите от рода Морфо

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Пеперудите са най-красивите животни в тропическите географски ширини.
- Б) Някои индиански племена вярвали, че пеперудите произхождат от цветя, които са се откъснали от стъблата си.
- В) Пеперудите от рода Морфо се срещат в басейна на река Амазонка в Южна Америка.
- Г) Индианските племена, които живеят около реката Рио Ваупес, смятат пеперудите за опасни демони, носещи болести от долното течение на реката.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) В животинския свят на пеперудите могат да съперничат по хубост на багрите само някои тропически птици, риби и корали.
- Б) Индианците, танцуващи „пеперудения танц”, украсяват главата си с двойка пъстро нашарени крила.
- В) Пеперудите от рода Морфо достигат 15 – 18 см големина с разперени крила.
- Г) Женските пеперуди от рода Морфо имат яркочервен цвят с метален блясък.

4. Кое е основното глаголно време в текста?

---

5. Коя от думите НЕ е многозначна?

- А) стъбло
- Б) страна
- В) род
- Г) басейн

6. Коя от подчертаните думи в изречението е употребена в преносно значение?

Не един (А) пътешественик е притаявал дъх пред великолепното зрелище, което предлагат (Б) прекрасните сини пеперуди, когато, облени (В) от ярката слънчева светлина, кръжат (Г) около върховете на гигантските тропически дървета.

7. С кой израз може да се замени подчертаният в текста израз си съперничат, без да се промени смисълът на изречението?

- А) са равни
- Б) се конкурират
- В) се състезават
- Г) се надпреварват

8. При коя от двойките думи отношението е същото като отношението в двойката *красив – изящен*?

- А) едър – дребен
- Б) дъвен – старогръцки
- В) животински – растителен
- Г) гигантски – огромен

9. Коя от подчертаните думи има антоним? Посочете го.

Това са едри (А) пеперуди (Б), които с разперени крила (В) достигат 15 – 18 см (Г) големина.

---

10. Коя от думите е сложна?

- А) пеперуди
- Б) яркосин
- В) тропически
- Г) изящество

11. Колко сложни изречения има в първия абзац на текста?

- А) едно
- Б) две
- В) три
- Г) четири

12. В кое изречение има два подлога?

- А) За да се избавят от „надвисналата опасност”, индианците играят особен „пеперуден танц”, при който украсяват главата си с двойка пъстро нашарени крила.
- Б) Индианските племена смятат тези пеперуди за опасни демони.
- В) В умерените географски ширини пеперудите са несъмнено най-красивите животни.
- Г) Не един пътешественик е притаявал дъх пред великолепното зрелище, което предлагат прекрасните сини пеперуди.

---

16. Прочете цитатите от стихотворенията на Ран Босилек и Леда Милева. Кои са образите на родното в тях?

Наближава в село да се върна,
да се върна – майка да прегърна.
Ран Босилек „Я кажи ми, облаче ле бяло”

... за радостта да тръгнеш пак обратно,
за радостта да се завърнеш у дома.
Леда Милева „Завръщане”

---

17. Прочетете откъса от „Мечо Пух” и отговорете на въпросите.

– Какво прави Кристофър Робин през сутрините? Учи! Става Образован. Той осладява Науката – мисля, това е думата, която ми спомена, но аз може би не обяснявам добре – той осладява Науката. И аз също, доколкото мога... ако правилно се изразявам, осл... осл... е, правя същото като него. Това например е...

– Едно А – каза Зайо, – но не много хубаво. Е, аз трябва да вървя да разкажа на другите!

А) Защо Йори казва, че Кристофър Робин „осладява” Науката?

Б) Какво значение влага той в глагола „осладявам”?

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ШЕСТИ КЛАС

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 13. включително.

Децата на Австралия

Когато европейците стъпили на Австралийския континент, сякаш попаднали в каменния век. Местните жители – аборигените, не познавали метала, не обработвали земята и почти не отглеждали домашни животни. Водели номадски начин на живот и си служели с примитивни оръжия от дърво и камък. Затова обширната територия на континента била съвсем рядко населена.

Едно от най-характерните оръжия на аборигените е бумерангът. Някои мислят, че той притежава изключителни свойства, но всъщност действието му е просто. Подобни „дървета за хвърляне“ са използвали древните египтяни и индианците, та дори и племената, населявали територията на днешна Дания. Бумерангът за лов е дълъг и масивен. Той не се връща дори ако не улучи дивеча. Ловецът го хвърля със силен замах на ръката и му придава въртливо движение с китка, за да може траекторията му да е по-стабилна и попадението по-точно. Освен това при въртеливото движение дървото се движи с много голяма скорост и ударът е смъртоносен. Бумерангите, които се връщат обратно, са по-малки и обикновено служат за състезания или ритуални игри. При движение долната им плоскост има свойството да отблъсква въздушната струя – разрезът им прилича на този при самолетните крила. За да се завърнат, трябва много сърчно да бъдат хвърлени срещу вятъра.

Въпреки че аборигените не са създали своя писменост, те имат няколко интересни начина за беззвучно общуване. Чрез тях до голяма степен се преодоляват езиковите бариери между многобройните племена в Австралия, които говорят над 500 диалекта. Например вдигнатата дясна ръка с насочен нагоре показалец означава „Кой си?“, мърдащите като предните лапи на животно пръсти – „кенгуру“ и т.н. Друг начин за беззвучно изразяване са фигурите, образувани от опънато между пръстите на двете ръце и завързано в кръг въженце. Чрез повече от 400 различни кръстосвания и комбинации аборигените си разказват истории или извършват различни религиозни ритуали.

1. Коя е темата на текста?

- А) местното население на Австралия
- Б) начинът на живот и общуване на аборигените
- В) видовете бумеранги
- Г) безписменият език на аборигените

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Аборигените използват метални оръдия на труда.
- Б) Аборигените си разказват истории чрез знаци, които правят с ръцете си.
- В) Бумерангът се използва както за лов, така и за различни състезания и ритуални игри.
- Г) Аборигените отглеждат много видове домашни животни.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) При пристигането си в Австралия европейците установяват, че аборигените не се занимават със земеделие.
- Б) Бумерангът е оръжие, познато единствено в Австралия.
- В) За да се върне, бумерангът се хвърля срещу вятъра.
- Г) Аборигените не познават писмеността.

4. Според текста аборигените общуват:

- А) чрез жестове, фигури и устна реч
- Б) само с жестове и фигури
- В) чрез писмени и устни текстове
- Г) чрез всички изброени по-горе начини

5. Този текст може да бъде прочетен в:

- А) сайт за научни публикации
- Б) сборник с разкази
- В) учебник по география
- Г) научнопопулярно списание

6. Основната цел на текста е:

- А) да предаде информация за бита и културата на аборигените
- Б) да развесели читателя
- В) да убеди читателя в значимостта на аборигенската култура
- Г) да възпита читателя в уважение към различните човешки култури

7. Как още са наречени бумерангите в текста?

---

8. Заглавието на текста е:

- А) метафора
- Б) олицетворение
- В) хипербола
- Г) художествен детайл

9. Коя от думите НЕ се използва като термин?

- А) диалект
- Б) континент
- В) метал
- Г) начин

10. Коя от подчертаните думи в изречението е употребена в преносно значение?

Чрез тях до голяма степен (А) се преодоляват езиковите бариири (Б) между многобройните племена (В) в Австралия, които говорят над 500 диалекта (Г).

11. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *бумеранг – примитивно оръжие*?

- А) бумеранг за лов – бумеранг за състезания
- Б) жест – беззвучно общуване
- В) ритуални игри – религиозни ритуали
- Г) замах на ръката – въртеливо движение

12. Препишете изречението от третия абзац на текста, което съдържа обособена част. Подчертайте я.

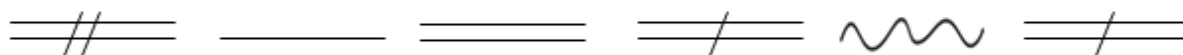

---

13. Колко определения има в изречението *Ловецът го хвърля със силен замах на ръката и му придава въртливо движение, за да може траекторията му да е по-стабилна и попадението по-точно?*

- А) едно
- Б) три
- В) четири
- Г) шест

14. Кое изречение от текста по-долу отговаря на схемата? Подчертайте го.

По-голямата част от времето си всички в племето търсят храна. Например аборигените от Арнемленд всяка година извършват шест различни дейности. През април те ловят риба и диви патици. Когато настъпи сухият сезон, търсят по-едър дивеч. През най-големите горещини пътуват по-малко и се прехранват предимно с плодовете на палмите, които тогава зреят. През времето на проливните дъждове аборигените водят почти заседнал живот. Хранят се с изсушени плодове и корени. Когато запасите свършват, ловят малки животни, събират яйца. После цикълът почва отначало.

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Освен „далекобойно” уръжие бумеранга е и сабя по време на война, нош за разрязване на месо или за одиране на убитите ему и кенгуру лопата за направа на огнище и за изравяне на някое животно от дупката му. А ритмичното почукване на два бумеранга е такта на танците, с които аборигените изразяват своите чувства. Танцува се на свадби на погребения, при религиозни ритуали или просто така, от радост.

---

16. Посочете вярното твърдение.

- А) Великден е най-големият празник за православните християни.
- Б) Великден винаги се празнува на една и съща дата.
- В) Великденският пост има само лечебна цел.
- Г) Великденските яйца се боядисват на Разпети петък.

17. Действието в разказа „Косачи” на Елин Пелин се развива:

- А) през нощта
- Б) през нощта и в ранна сутрин
- В) през деня
- Г) по пладне

18. Прочетете репликите на лястовичето от приказката „Щастливият принц” на Оскар Уайлд. Отговорете с няколко изречения на въпроса „Каква промяна е настъпила у него?”.

– Каква е ползата от една статуя, ако не може да те запази от дъжд? – каза лястовичето...

.....
– Сбогом, скъпи принце! – пошепна то. – Ще ми позволиш ли да ти целуна ръка?

---

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от стихотворението „Живот ракета” на Петя Дубарова, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Животът ми е мъничка ракета,
която все нагоре се стреми
и търси своята приказна планета,
незнайна като нощните тъми.

.....

О, бързай, моя огнена ракето,
нагоре и нагоре ти лети,
защото чака моята планета
и с тайните си приказни блести.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА СЕДМИ КЛАС

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 10. включително.

Родоначалник на днешното многомилионно родословие от домашни котки е нубийската котка. Там, където днес е разположен Източен Судан, между първия и шестия праг на река Нил, някога възникнала една от най-древните африкански страни – Нубия. Първите достоверни сведения за нея датират от третото хилядолетие пр.н.е., когато египетските фараони почнали да предприемат грабителски походи срещу тази страна за злато, слонова кост, абаносово дърво и добитък. Така била пренесена в Египет и... нубийската котка. Това станало преди пет хиляди години.

Нубийската котка имала къса козина, малка главичка и остра муцунка. Краката ѝ били непропорционално дълги, на цвят била сиво-кафява, изпъстрена с по-тъмни ивици. Тази окраска днес условно се нарича „тигрова“. От Египет домашната котка попаднала в Арабия, Индия, Югоизточна Азия и Южна Европа. От кръстосването на хибридите на нубийската котка и местните диви котки с течение на времето се получили различните раси домашни котки, като по-силно или по-слабо се проявяват наследствените признаци ту на единия, ту на другия прародител.

При разкопки на жилища от VII – VI век пр.н.е. в Армения са открити скелети на котки, което показва, че по онова време в Азия котката също е била домашно животно.

И все пак е прието да се смята, че в древността котките са били привилегия на Египет. Египтяните са ги обожествявали. Те вярвали, че душата на стопанката след смъртта ѝ се скрива в тялото на котката – нали е най-чистоплътното животно, обича реда и не търпи мишки вкъщи. При пожар най-напред изнасяли котките, а чак след това другото имущество. Смъртно наказание очаквало този, който случайно убие котка. А естествената смърт на котката се смятала за голямо нещастие. Цялото семейство потъвало в траур. В знак на голяма печал членовете му си обръсвали веждите. Котките били балсамирани и погребвани с почести в специални гробища.

Заради преклонението си пред котките египтяните търпели понякога и военни поражения.

„В 525 година пр.н.е. персийският цар Камбиз обявил война на фараона Псаманит. Войските на египтяните се биели геройски. Тогава персийците решили да прибегнат до хитрост. И при една атака египтяните с ужас видели, че настъпващите персийски войни държат пред гърдите си вместо щитовете... котки. От страх да не би да убият случайно някоя котка, египтяните не се решавали да стрелят и сражението завършило с пълното им поражение.“

Култът на египтяните към котката има много сериозно обяснение. От наторените с тиня ниви те получавали много богати реколти. А как да опазят зърното от лакомите вездесъщи мишки? И котката станала могъщо средство в борбата им с гризачите. Четириногите им приятели неведнъж ги спасявали по време на войни и стихийни бедствия от гладна смърт.

1. Текстът е:

- А) художествен
- Б) научнопопулярен
- В) диалогичен
- Г) разговорен

2. Коя е водещата функция в текста?

- А) информативна
- Б) коментарна
- В) експресивна
- Г) апелативна

3. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Култът към котките е една от причините за военните успехи на египтяните.
- Б) През VII – VI век пр.н.е. котката е била домашно животно и в Азия.
- В) Култът на египтяните към котката е възникнал случайно.
- Г) Древните египтяни вярвали, че душата на стопанина след смъртта му се скрива в тялото на котката.

4. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Нубия е една от най-древните африкански страни.
- Б) Котките помагали на египтяните да опазят зърнената реколта.
- В) Котките били пренесени в Египет от Нубия преди около пет хиляди години.
- Г) В Египет наказвали със смърт тези, които при пожар не изнасяли най-напред котките.

5. Основна характеристика на текста е:

- А) актуалността на събитията
- Б) изразената лична позиция
- В) неговата обективност
- Г) художествената образност

6. С коя от посочените думи може да се замени подчертаната в текста дума *култът*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) любовта
- Б) почитта
- В) вярата
- Г) враждебността

7. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *нубийска котка – домашно животно*?

- А) мишки – гризачи
- Б) войни – стихийни бедствия
- В) египтяни – персийци
- Г) слонова кост – абаносово дърво

8. В четвъртия абзац на текста има едно сложно съставно с подчинено определително изречение. Препишете го.

---

9. Подчертайте сложните изречения в първите два абзаца на текста. В кой от тях има повече сложни изречения?

---

10. Извадете местоименията от последния абзац на текста и определете вида им.

---

11. Изберете най-подходящата дума, с която може да бъде запълнено съответното празно място в текста.

Средновековието ни е оставило в ..... (А) страха от светещите в тъмнината котешки очи, много суеверия и поверия, свързани с черната котка и въобще с котките.

Ако гърми, веднага ..... (Б) черната котка от къщи, иначе тя може да привлече гърма в дома ви. .... (В) е и котешкото кихане – не се учудвайте, ако изведнъж ви заболят зъбите. Кажете ли обаче навреме „наздраве“ на котката, може и да не ..... (Г).

- А) запас, наследство, спомен
- Б) изхвърлете, приберете, подминете
- В) полезно, опасно, смешно
- Г) оцелеете, загинете, пострадате

12. Подчертайте думите, употребени в преносно значение, в изреченията. Напишете какво изразно средство представляват те.

Настъпва средновековният мрак. Черни дни настават в Европа за котките, пък и не само за тях.

---

13. В кой от примерите съществителното име *котка* НЕ е част от фразеологично словосъчетание?

- В) Обичат се като котка и куче.
- Б) Котката се покатери на дървото.
- В) Играят си като котка и мишка.
- Г) Умилква се като котка.

14. За изреченията *Котките обичат чистотата* и *Да поддържат телата си чисти, ги е научил животът* е вярно, че:

- А) са сложни изречения
- Б) са прости изречения
- В) съдържат сродни думи
- Г) съдържат синоними

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Всички знаем, че кучетата миришат. На тях това им е безразлично. А на котките не! Нали те дебнат жертвата си и я нападат от засада, а не я изтощават със дълго преследване както правят кучетата. В случая само котешката похотка не е достатъчна, жертвата може да

19. Коментирайте в няколко изречения противопоставянето *родина – чужбина* във II глава на повестта „Немили-недраги“.

---

20. Напишете есе върху споделеното от Георги Господинов в „Чудото на четенето“: „Всяка книга, която стои затворена в библиотеката, е като онова спящо царство от приказката. Ако отвориш книгата и зачетеш малко, царството оживява“.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ОСМИ КЛАС

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 10. включително.

В наши дни едва ли може да се срещне човек, който да не е слушал или чел нещичко за папагалите – тези интересни представители на пернатото население в тропическите гори.

От древните летописци научаваме, че Александър Велики пренесъл за пръв път папагалите в Европа. А по-късно от Рим папагалите постепенно се разпространили из цяла Европа. В Англия дори направили неуспешен опит да аклиматизират към местните условия тропическите прищълци.

Всички представители на този птичи разред имат здраво телосложение, яки, но заоблени крила и голяма глава с много характерна и мощна човка. Единствено при папагалите горната част на човката е подвижна. Интересно са устроени краката на папагалите. Те завършват с по 4 пръста, от които първият и четвъртият са обърнати назад. Ставите на краката им се отличават с много добра подвижност и птиците спокойно поднасят до човките си храна, хваната с пръстите на единия крак.

С малки изключения болшинството представители на папагалите са много добре пригодени към дървесен начин на живот. Те правят своите гнезда в хралупи на дърветата, цепнатини в скалите или други дупки. Снасят малки по размер яйца, които са винаги бели на цвят. Мътенето, в зависимост от големината на дадения вид, продължава от 18 до 30 дена. Малките папагалчета се излюпват слепи и голи, но бързо се покриват с пух. Общо взето те се развиват и напускат гнездото едва 2 до 3 месеца след излюпването си.

Способността на някои видове папагали да подражават на човешкия говор е направо поразителна. В това отношение ненадминат майстор е африканският папагал жако. Обикновено сиво-пепеляво обагрен, с по-ярко или по-тъмно оцветени пера по опашката си, този ненадминат бърбинец лесно заучава както обикновени реплики, така и цели речи. Известно е, че един папагал жако бил продаден на някакъв кардинал за фантастичната навремето сума от 100 гвинеи само заради способността си безупречно да рецитира цели пасажи от Светото писание....

У някои хора съществува погрешното убеждение, че всички папагали могат да говорят. Това съвсем не е така. Отглежданите и у нас мънички вълнисти (австралийски) папагалчета цял живот се разбират помежду си само на своя папагалски език и упорито отказват да произнесат макар и една-едничка човешка дума. Разбира се, между тях може да се намери и някой индивид, който да се научи да повтаря няколко думи. Това обикновено се счита за голямо постижение, достигнато с много труд от страна на притежателя му. Без съмнение обаче, по отношение на общуването си с хората папагалите са най-високо стоящите в умствено отношение птици.

1. За коя сфера на общуване е предназначен текстът?

- А) медийната
- Б) битовата
- В) научната
- Г) естетическата

2. Текстът НЕ съдържа информация за:

- А) способностите на папагалите
- Б) разпространението на папагалите в Европа
- В) начина на живот на папагалите
- Г) отношенията между папагалите и хората

3. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) В наши дни много хора не знаят почти нищо за папагалите.
- Б) Макар и с цената на много усилия, всички папагали могат да се научат да говорят.
- В) Яйцата на папагалите обикновено са бели на цвят.
- Г) Мътенето при различните видове папагали е с различна продължителност.

4. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Най-впечатляващи умения в подражаването на човешката реч показват африканските папагали жако.
- Б) От древните легенди и предания знаем, че Александър Велики пренесъл папагалите в Европа.
- В) Папагалите могат да хващат храна с пръстите на краката си.
- Г) Папагалите правят гнездата си в различни дупки.

5. Според текста речевите умения на папагалите:

- А) се изчерпват с подражаване на човешкия говор
- Б) им позволяват да общуват пълноценно с хората
- В) са се развили в продължение на столетия
- Г) ги правят най-високо стоящите в умствено отношение животни

6. Кой от използваните в текста изрази е контекстов синоним на *папагали*?

- А) болшинството представители на папагалите
- Б) мънички вълнисти (австралийски) папагалчета
- В) тропически пришълци
- Г) ненадминат бърбивец

7. С коя от посочените думи може да се замени подчертаната в текста дума *летописци*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) писатели
- Б) поети
- В) хроникьори
- Г) учени

8. Защо името *Александър Велики* е написано с две главни букви в текста?

---

9. В кой абзац от текста откривате повече от една преизказна глаголна форма? Препишете го, като замените преизказните форми с форми на глаголите в сегашно време.

---

10. В изречението *В това отношение ненадминат майстор е африканският папагал* жако прилагателното *африканският* е членувано с пълен член, защото е:

- А) съгласувано определение на подлога
- Б) несъгласувано определение на подлога
- В) приложение
- Г) именна част на съставно именно сказуемо

11. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *взаимно разбиране – общуване*?

- А) реплика – реч
- Б) бърбивец – рецитатор
- В) подражание – имитация
- Г) произнасяне – повтаряне

12. Изберете най-подходящата дума, с която може да бъде запълнено съответното празно място в текста.

Папагалите водят обществен начин на живот и имат голямо ..... (А) в тропиците и субтропиците на ..... (Б) . В Южното полукълбо те ..... (В) далеч зад умерения пояс и макар да не ги виждаме в най-южните части на Африка, техни представители ..... (Г) цяла Австралия, а няколко вида и Нова Зеландия.

- А) разпространение, влияние, разположение
- Б) нашия континент, нашата планета, нашите земи
- В) се размножават, ловуват, се срещат
- Г) обикалят, обитават, прелитат над

13. Какво означава фразеологичното съчетание *повтарям като папагал*?

- А) повтарям дословно
- Б) повтарям много силно
- В) повтарям, без да се замислям
- Г) повтарям това, което съм запомнил

14. Колко запетаи трябва да се поставят в изречението *Сред папагалите населяващи Нова Зеландия има един вид известен на орнитолозите под латинското име Нестор нотабилис*?

- А) четири
- Б) три
- В) две
- Г) една

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Папагалите ара се отличават с могъщо телосложение, а разперените им крила достигат до метър и пуловина. Разчитайки на тяхната сила те не се колебаят да влязът в смъртен бой с някои ястреб или с коварният и силен разбойник – грифа. Когато не са придизвикани, арите водят кротко съществуване и главната им грижа е да открият, каде има повече слатки зрели плодове, орехи или семена.

---

16. Какъв е жанрът на Пенчо-Славейковата творба „Неразделни“?

- А) елегия
- Б) ода
- В) балада
- Г) поема

17. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор за разказа „По жицата” на Йордан Йовков.

В какво Моканина вижда знаците на Гунчовото страдание?

- А) в червения му елек
- Б) в треперещите му пръсти
- В) в блуждаещия му поглед
- Г) в ризата му, цялата покрита с кръпки

18. Как НЕ е названо родното пространство в елегията на Димчо Дебелянов „Скрити вопли“?

- А) родина
- Б) бащино ми огнище
- В) стаята позната
- Г) бащината къща

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от стихотворението „Пролет” на Никола Вапцаров, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Пролет моя, моя бяла пролет,
още неживяна, непразнувана,
само в зрачни сънища сънувана,
как минаваш ниско над тополите,
но не спираш тука своя полет.

Пролет моя, моя бяла пролет –
знам, ще дойдеш с дъжд и урагани,
бурна страшно, огненометежна
да възвърнеш хиляди надежди
и измиеш кървавите рани.

---

20. Прочете цитата от Георги Данаилов и напишете есе на тема „Надеждата”.

Веднъж, когато гребях с лодка в морето, видях самотна пеперуда да се носи над вълните... Всеки миг се опитваше да кацне, като навярно разчиташе, че ще срещне някаква опора за телцето си, но усещаше морето под себе си, издигаше се и пак се спускаше... Всеки следващ миг ѝ се е струвал спасителен и тя щеше да го очаква, докато загуби сили да движи крилцата си, докато падне във водите и се превърне в малко бяло петънце.

Винаги, когато си мисля за надеждата, си спомням тази пеперуда над вълните, защото тогава тя кацна на края на моята лодка, достигна заедно с мен брега, литна и се загуби сред цветята.

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ДЕВЕТИ КЛАС

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 13. включително.

Край град Солсбъри в Англия се намират прочутите мегалитни постройки Стоунхендж. Те принадлежат към т.нар. *кромлехи* и се състоят от 30 вертикално забити в земята дялани камъка, високи до 8,5 метра и тежки по 25 тона. Върху тях лежат каменни плочи, всяка от които тежи около 7 тона. Разположени са в кръг изключително точно – при диаметър на кръга 29 метра средното отклонение на камъните от идеалната окръжност е ± 10 сантиметра.

Вътре в кръга се извисяват пет своеобразни каменни „врати“, състоящи се от по два вертикални каменни блока, високи 6 – 7 метра и тежки по 50 тона. Те са покрити с хоризонтални каменни плочи. На североизток от тази каменна грамада се извисява самотен шестметров каменен стълб (менхир). През време на лятното слънцестоене, ако се погледне от центъра на Стоунхендж, ще се види как Слънцето изгрива точно над менхира. Някога този грамаден каменен кръг бил ограден с окоп с диаметър повече от 100 метра. Фактически той се състоял от множество отделни ями с насипи от двете му страни; вътрешният насип бил от едро натрошен варовик. Но най-загадъчни си оставали 50-те малки трапчинки, разположени равномерно по кръга, на разстояние 5 метра една от друга, и запълнени с натрошен варовик. Кога са били построени и за какво са служели тези съоръжения?

Археолозите дълго време не могат да дадат задоволителни отговори на тези въпроси. Повечето от тях предполагат, че комплексът Стоунхендж е бил изграден на три етапа през периода 1900 – 1600 година пр.н.е.

В изследването на Стоунхендж решаващ е приносът на астронома Джералд Уайт Хоукинс, който през 60-те години на миналия век публикува една изключително интересна хипотеза за същността и предназначението на този загадъчен каменен комплекс. Като използва методите на археологията, геодезията, астрономията и радиовъглеродния метод за определяне на възрастта, Хоукинс твърди, че това удивително съоръжение по възраст не отстъпва на Хеопсовата пирамида. То е било не само място за ритуални церемонии и погребения, но и... каменна астрономическа обсерватория. С точност до $\pm 1^\circ$ дванадесет каменни „визьора“ отбелязвали изгревите и залезите на Слънцето в дните на слънцестоене и равноденствие; други дванадесет блока с точност $\pm 1,5^\circ$ сочели точките на изгрева и залеза на Луната. А загадъчните 56 трапчинки се оказали своеобразен календар на слънчевите и лунните затъмнения.

1. Темата на текста е:

- А) загадъчните каменни постройки Стоунхендж
- Б) една интересна хипотеза за предназначението на Стоунхендж
- В) „устройството“ на Стоунхендж
- Г) изящството на Стоунхендж

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Трийсетте вертикално забити в земята дялани камъка на Стоунхендж лежат върху каменни плочи, всяка от които тежи около 7 тона.
- Б) По време на лятното слънцестоене от източния край на Стоунхендж се вижда как Слънцето изгрява точно над менхира.
- В) Астрономът Джералд Уайт Хоукинс смята, че Стоунхендж е имал не само религиозно, но и научно предназначение.
- Г) Някои археолози предполагат, че Стоунхендж не отстъпва по възраст на Хеопсовата пирамида.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Вертикално забитите дялани камъни на Стоунхендж са разположени в почти идеална окръжност.
- Б) Стоунхендж доказва сериозните астрономически познания на древните жители на Англия.
- В) Най-тежките каменни блокове на Стоунхендж са с тегло 500 тона.
- Г) Джералд Хоукинс използва методите на различни науки, за да определи възрастта на Стоунхендж.

4. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор.

Според текста Стоунхендж е доказателство за сериозните познанията на древните хора в областта на:

- А) строителството
- Б) астрономията
- В) археологията
- Г) математиката

5. Коя от думите/словосъчетанията е контекстов синоним на Стоунхендж?

- А) мегалитни постройки
- Б) каменна грамада
- В) кромлехи
- Г) каменен комплекс

6. Избройте поне пет термина или терминологични съчетания, употребени в текста.

---

7. Защо думите „врати” и „визьора”, употребени в текста, са оградени в кавички?

---

8. С коя дума може да се замени подчертаното в текста съществително име *хипотеза*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) хипноза
- Б) предположение
- В) статия
- Г) изследване

9. Във втория абзац на текста НЕ са използвани:

- А) глаголни форми в сегашно време
- Б) глаголни форми в бъдеще време
- В) преизказни глаголни форми
- Г) глаголни форми в минало свършено време

10. Коя от думите НЕ е написана правилно?

- А) шестметров
- Б) 6-метров
- В) шест-метров
- Г) шестдесет и шест метров

11. Колко пъти е използвана бройна форма за множествено число в първия абзац на текста?

---

12. В изречението *Като използва методите на археологията, геодезията, астрономията и радиовъглеродния метод за определяне на възрастта, Хоукинс твърди, че това удивително съоръжение по възраст не отстъпва на Хеопсовата пирамида* запетаята отделят:

- А) еднородни части и подчинително свързани прости изречения
- Б) обособени части и съчинително свързани прости изречения
- В) вметнати думи и изрази и подчинително свързани прости изречения
- Г) само съчинително свързани прости изречения

13. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор.

Пунктуационният знак тире е използван в текста, за да означа:

- А) отделянето на две прости изречения в състава на сложното, тъй като едното от тях има обобщаващ характер, а другото го конкретизира
- Б) отделяне на изброяване след обобщаваща дума
- В) приблизителност
- Г) времеви интервал, тъй като са пропуснати предлози

14. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Посетителите често го забелязват първо от пътя. От магистрала А303, която небрежно минава почти през главния вход на паметника размазания образ на Стоунхендж изглежда като струпване на незначителни издатини наред просторната и монотонна равнина. Но дори и от тази непочтителна и бегла гледна точка, обемният силует е толкова категорично пра-исторически, че човек за миг изпитва осещането, че се е пренесъл във един изчезнал свят.

Отблизо, наред бъркотията от счупени и цялостни блокове саоръжението продължава да изглежда по-малко спрямо собствената му репутация. Но безспорно, хората, построили Стоунхендж, открили нещо непознато до този момент, натъкнали се на някаква истина, направили важна крачка напред – няма съмнение, че нарочно разположените по този начин камъни са изпълнени със значение.

---

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от „Есенни мотиви” на Яворов, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Денем призраци мъгливи,
нощем тъмни тъмноти,
пъплят облаци дъждливи
в поднебесни висоти.

.....
и в гърди сърце унило
сякаш мъртво – леденей...

---

20. Прочетете мисълта на Николай Хайтов и напишете есе на тема „Истинската литература”.

„Ако литературата не крепи човешките надежди, тя не е литература.”

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА
20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ДЕСЕТИ КЛАС

Прочетете текста и изпълнете задачи от 1. до 14. включително.

Един от старите гръцки митове е пренесъл през вековете сведения за загадъчно растение, което е възникнало от кръвта на Орфей. Растението загадка е споменато от Псевдо-Плутарх (III век). Той поставя в интересна връзка смъртта на Орфей, култа към Дионис и Родопите. Както е известно, след загубата на Евридика Орфей се оттегля в планините, отдава се на скръбта си и както твърди легендата, не обръщал внимание на тракийските жени. По време на пролетните празници на Дионис разгневените тракийки го разкъсват. Псевдо-Плутарх свързва със смъртта на Орфей едно растение, срещащо се в планините на Южна Тракия. Ето какво пише той в своето произведение „За реките“:

„... и в планината Пангей се ражда едно растение, наречено... *китарата* поради следната причина. Жените, след като разкъсали Орфей, хвърлили части от тялото му в река Хебър (Марица). Главата му по волята на боговете приела образа на змей, а лирата му се превърнала в съзвездие. От течашката му кръв се родило растение, наречено *китарата*. Когато се празнуват празниците на Дионис, то издава звук на китарата...”

Загадката с това цвете не е единствена в старата история на Родопите, но фактът, че е свързана с името на Орфей, я прави особено привлекателна. Съществува ли то?

Около 1830 г. унгарският естествоизпитател Емерих Фривалдски изпраща няколко експедиции в България, като една от тях открива в Родопите неизвестен растителен вид, получил името *Хаберлеа родопензис*.

Няколко години по-късно в Пловдив е открита антична монета от времето на римския император Антоний Пий (138 – 161 г.). В средата на монетата е изобразена жена, седнала на скала, която с десния си лакът се подпира на скала, а в лявата си ръка държи цвете, както се държи скиптър или друг предмет – символ на мощ. При скалата личи дърво, а над него, на височината на долната извивка на лакътя, има надпис *Родопи*. След повече от 50-годишен спор учените се съгласяват, че това цвете е тайнствената *китарата*...

Когато родопската *Хаберлеа* попада в ръцете на изследователите, тя им поднася изненада след изненада. Оказва се, че тя е остатък от растителността на ледниковото време. По-късно е установено, че принадлежи към една много малка група растения, които издържат и най-големите засушавания. Освен това тя може да изпада в състояние на привидна смърт – анабиоза. Това състояние при нея може да продължи неопределен брой години. Образно казано, тя е „безсмъртна“.

Изненадите продължават. Учените узнават, че *Хаберлеа родопензис* е едно от малкото растения, които местното население използва в борбата против шапа. Оттам идва и местното му название *шап*, или *силивряк*. Тези и други негови свойства го правят „българския женшен“.

През шейсетте години на миналия век *Хаберлеа родопензис* е обявена официално за едно от най-редките и ценни растения на българската флора. Независимо от това и до днес нейната тайна – анабиозата – си остава една от големите загадки на растителния свят.

1. Темата на текста е:

- А) откриването на Орфеевото цвете
- Б) загадките на *Хаберлеа родопензис*
- В) свойства и приложение на *Хаберлеа родопензис*
- Г) древните свидетелства за родопската *Хаберлеа*

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Цветето, родено от кръвта на Орфей, издавало звуци, наподобяващи звука на неговата лира.
- Б) Научното название на Орфеевото цвете е силивряк.
- В) Орфей умира от мъка по любимата си Евридика.
- Г) Учените смятат, че Хаберлеа родопензис притежава изключителни свойства.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) Хаберлеа родопензис се използва от местното население в Родопите при лечението на редица заболявания.
- Б) Орфеевото цвете има древен произход, но и до днес не са разкрити всичките му тайни.
- В) Едно от първите писмени свидетелства за съществуването на Орфеевото цвете дължим на Псевдо-Плутарх.
- Г) Учените разполагат с изображение на цветето китара от епохата на Античността.

4. В кое свойство на Орфеевото цвете, споменато в текста, съвременният човек има основание да се съмнява?

- А) Издържа и на най-големите засушавания.
- Б) Издава звук на китара.
- В) Може да изпада в състояние на привидна смърт – анабиоза.
- Г) Съдържа лечебни съставки.

5. Орфеевото цвете е наречено китара, защото:

- А) издавало звук на китара
- Б) Орфей е свирил на китара
- В) тракийките, разкъсали Орфей, много обичали звука на китарата
- Г) по време на Дионисиевите празници се изпълнявали песни в съпровод на китара

6. В изречението *И в планината Пангей се ражда едно растение, наречено... китара поради следната причина е използвана:*

- А) метонимия
- Б) метафора
- В) хипербола
- Г) поанта

7. Коя дума/словосъчетание е контекстов синоним на *Хаберлеа родопензис*?

- А) Орфеевото цвете
- Б) силивряк
- В) китара
- Г) загадъчно растение

8. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *растителен вид – Хаберлеа родопензис*?

- А) скиптър – символ на мощ
- Б) учен – естествоизпитател
- В) тракийски жени – разгневени тракийки
- Г) силивряк – „българският женшен”

9. С коя дума може да се замени подчертаното в текста съществително име *култа*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) страхопочитание
- Б) кумир
- В) преклонение
- Г) уважение

10. За съществителното име *естествоизпитател*, употребено в текста, НЕ е вярно, че:

- А) е сложна дума
- Б) се членува с членните морфемии *-ят* (за пълен член) и *-я* (за кратък член)
- В) се пише така, като се изговаря
- Г) съдържа гласна, която изпълнява ролята на съединителна

11. Думата *50-годишен*, употребена в текста, е:

- А) съставно числително име
- Б) фразеологизъм
- В) сложно прилагателно име
- Г) служебна дума

12. Защо подчертаното съществително име в изречението *Главата му по волята на боговете приела образа на змей, а лирата му се превърнала в съзвездие* е членувано с кратък член?

---

13. Посочете НЕВЕРНИЯ отговор.

В текста кавички са използвани за ограждане на:

- А) пряка реч
- Б) собствено име в рамките на словосъчетание
- В) словосъчетание в преносна употреба
- Г) цитат

14. В изречението *Около 1830 г. унгарският естествоизпитател Емерих Фривалдски изпраща няколко експедиции в България, като една от тях открива в Родопите неизвестен растителен вид, получил името Хаберлеа родопензис* запетаите отделят:

- А) две подчинени изречения
- Б) подчинено изречение и еднородни части
- В) подчинено изречение и вметнат израз
- Г) подчинено изречение и обособено определение

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Може би с факта че днес много лабораторий в света работят върху проблема *анабиоза* най-вече с цел усигуряването на бъдещите продължителни космически междузвездни полети може да се обясни скрития интерес на много учени към Хаберлеа родопензис.

И ако бъдещите космонавти тръгнат към звездите, благодарение на усвоената възможност да прекарат дълъг срок в анабиоза, то един от земните символи на техният полет

би било Орфеевото цвете. Засега то остава символ на биологични тайни, красиво преплетени с старите митове, научни куриози и тайнственоста на Родопите.

---

16. Кое НЕ е вярно за Андромаха?

- А) притежава откритост на чувството
- Б) има силна душевна връзка с мъжа си
- В) плаче пред жрицата на Атина
- Г) стои на градската врата, където са мъжете

17. Като имате предвид „За буквите” на Черноризец Храбър, свържете всяко от понятията с неговото значение.

апология	възхвала
полемика	научно съчинение
трактат	дискусия

18. Свържете всеки от героите от „Дон Кихот” с думите, които изговаря.

Дон Кихот	„Всеки трябва да върши работата, за която е роден”.
Санчо Панса	„Дрехите трябва да отговарят на длъжността и на сана, който заемате”.
Херцогът	„Няма книга, колкото и лоша да е, която да не съдържа нещо добро”.
Самсон Караско	„... кръвта се наследява, а добродетелта се придобива и струва сама по себе си много повече от кръвта”.

19. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в стиховете от „Елегия” на Христо Ботев, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Каж ми, кажи, бедний народе,
кой те в таз рабска люлка люлее?
.....
..... Мълчи народа!
Глухо и страшно гърмят окови,
не чуй се от тях глас за свобода...

---

20. Прочетете стихотворението на Деян Енев и напишете есе на тема „Обич“.

Кой живее в гнездата на птиците сега
когато те отлетяха в топлите страни
В гнездата им живее вятърът
Той също иска да отлети
но я няма майка му –
да му каже накъде е юг
и го няма баща му –
да го потупа по рамото
тъй както правеше
когато вятърът беше
малко русо вятърче

СДРУЖЕНИЕ НА УЧИТЕЛИТЕ ФИЛОЛОЗИ „ЛЮБОСЛОВИЕ”

1606 София, бул. „Ген. Скобелев” № 58, етаж 2, тел: (02) 442 96 76, 0886360641, 0882360643
www.lyuboslovie.hit.bg; e-mail: lyuboslovie2011@gmail.com

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ЕДИНАДЕСЕТИ КЛАС

Прочетете текста и изпълнете задачите от 1. до 14. включително.

Във вътрешността на базиликата „Сан Марко”, вдясно от главния олтар, има мозайка, която често остава скрита за погледа на посетителя. Тя разказва как били откраднати от Египет мощите на евангелиста Марко и как били пренесени във Венеция.

Действието се развива през 828 г., когато Египет е още арабска колония. На мозайката е изобразен някакъв човек, вероятно митничар, който проверява багажа на двама венецианци, готови да отплуват от пристанището на Александрия.

Обградена с контур подобно на днешните комикси, от устата на митничаря е излязла думата *канзир*, т.е. свиня. Това ще рече, че той никога не би се докоснал до гнусното животно, отречено от неговата вяра. На това и се надявали двамата венецианци Буоно да Маламоко и Рустико да Торчело, които на дъното на кош, под парчета свинско месо, скрили откраднатите от един манастир мощи на светеца. Предполага се, че Буоно и Рустико извършили „удара” не по своя инициатива, те просто били изпратени от венецианския дож.

Младата република имала нужда от символ, който да спои политическото ѝ единство. Религията, както това често се случвало в детството на народите, предложила тази спойка. Това била идеята за собствен светец – закрилник на града. Така Сан Марко станал патриотично-религиозен символ в съзнанието на венецианците и в негова чест започнали веднага да строят базилика.

На Сан Марко се молели майките и невестите на четиридесетте хиляди моряци, кръстосващи неспирно далечните морета, в негово име търговците стоварвали богатата си стока от подправки и коприна, а войниците – своята плячка от статуи, капители, колони, икони, злато и скъпоценности, домъкнати от Изток.

И докато безименните тълпи от вътрешността спели дълбок средновековен сън или измирили безцелно в разприте между гуелфи и гибелини, Монтеки и Капулети, Венеция укрепвала по военна мощ, богатство и култура. Редом с града все по-великолепна и по-голяма израствала и базиликата. И тъй като корабите пристигали от Изток, натоварени със скъпа, но лека стока, каквато били подправките, дожовете нареждали на капитаните да използват за баласт камъни от езическите храмове и разрушените християнски църкви. Камъните използвали за разширението и украсата на базиликата.

Всяко поколение дало своя принос, отразило стила на епохата: от византийския до готическия, от романския до ренесансовия. Островърхите сводове и арки, облите византийски кубета, раннохристиянските скулптури и мозайки се сплели в хармоничен синтез от гръцка, латинска и източна култура, бързо асимилирани от предприемчивото и възприемчиво венецианско общество.

1. Темата на текста е:

- А) Сан Марко и укрепването на Венеция
- Б) кражбата на мощите на Сан Марко
- В) строителството на базиликата „Сан Марко”
- Г) Сан Марко – светец закрилник на Венеция

2. Кое твърдение е вярно според текста?

- А) Египет винаги е бил независима държава.
- Б) За да умилостивят Сан Марко, венецианците започнали да строят базилика, носеща неговото име.
- В) За украса на базиликата „Сан Марко” били използвани камъни от езически храмове и християнски църкви.
- Г) Базиликата „Сан Марко” съчетава елементи на гръцката, латинската и африканската култура.

3. Кое твърдение НЕ е вярно според текста?

- А) В базиликата „Сан Марко” има мозайка, от която научаваме как Венеция се е сдобила с мощите на Сан Марко.
- Б) Венеция дължи благосъстоянието си на търговията и войните.
- В) Смята се за доказано, че мощите на Сан Марко били откраднати по нареждане на венецианския дож.
- Г) Една от най-ценните стоки, с които търгували венецианците, били подправките.

4. За да осъществят мисията си, Буоно да Маламоко и Рустико да Торчело разчитали на:

- А) разсеяността на митничаря
- Б) религиозните предразсъдъци на митничаря
- В) късмета си
- Г) добронамереността на митничаря

5. Прилагателното *патриотично-религиозен*, употребено в текста, е написано полуслято, защото е:

- А) много дълго
- Б) сложна дума, чиито съставки са свързани в равноправно смислово отношение
- В) фразеологично словосъчетание
- Г) сложна дума, в която първата съставка пояснява втората

6. Защо имената *Монтеки* и *Капулети*, употребени в текста, са написани с начална главна буква?

---

7. Коя от подчертаните думи в изречението е употребена в преносно значение?

Тя разказва (А) как били откраднати (Б) от Египет мощите (В) на евангелиста Марко и как били пренесени (Г) във Венеция.

8. С коя дума може да се замени подчертаното в текста съществително име *синтез*, без да се промени смисълът на изречението?

- А) единство
- Б) обобщение
- В) разностилие
- Г) шедьовър

9. За съществителното име *мощи*, употребено в текста, НЕ е вярно, че:

- А) може да се използва и в преносно значение
- Б) означава *останки от тялото на светец*
- В) запазва ударението върху първата сричка при членуване
- Г) има форма за единствено число

10. За прилагателните *приемчивото* и *възприемчиво*, употребени в текста, е вярно, че:

- А) са синоними
- Б) са членувани
- В) са сродни думи
- Г) изпълняват служба на несъгласувани определения в изречението

11. В петия абзац на текста е използвано тире, за да се означа:

- А) отделяне на обособена част
- Б) пропусната, но подразбираща се от контекста част на изречението
- В) отделяне на вметнат израз
- Г) изброяване след обобщаваща дума

12. Защо в една от употребите си в текста името *Сан Марко* е оградено в кавички, а в останалите две – не?

---

13. Запетаите в изречението *На Сан Марко се молели майките и невестите на четиридесетте хиляди моряци, кръстосващи неспирно далечните морета, в негово име търговците стоварвали богатата си стока от подправки и коприна, а войниците – своята плячка от статуи, капители, колони, икони, злато и скъпоценности, домъкнати от Изток* отделят:

- А) прости изречения в състава на сложното
- Б) прости изречения в състава на сложното, еднородни части и вметнати изрази
- В) прости изречения в състава на сложното, обособени части и еднородни части
- Г) прости изречения в състава на сложното, обособени части и вметнати изрази

14. При коя от двойките отношението е същото като отношението в двойката *Венеция – младата република*?

- А) свиня – гнусното животно
- Б) подправки – богатата стока
- В) островърхи сводове – кръгли кубета
- Г) Сан Марко – базилика

15. Препишете текста, като поправите граматичните, правописните и пунктуационните грешки.

Катедралната базилика „Сан Марко” е най-величествената от 129-те църкви на Венеция. Тя се намира на площад „Сан Марко” в близост до дворецът на дожите, тъй като в миналото е обслужвала само дожа и висшите сановници на републиката. През 829 г., когато венециански търговци открадват мощите на евангелиста Марко от Египет и ги пренасят във Венеция, светецът е обявен за покровител на града, а три години по-късно е осветена и базилика в негова чест. Сред най-ценните богатства тук е Златния иконостас, който се намира зад олтара на катедралата. Той е окрасен с повече от 2000 скъпоцени камъни, инкрустирани в злато и символизира богатството, което хората са получили от Бога. На него са изобразени сцени от живота на Исус Христос, Богородица и Свети Марко. Друго безценно произведение на изкуството е прочутата бронзова квадрига, или скулптурата на 4 бронзови коня, известна като

А аз ще либе прегърна
с кървава ръка през рамо,
да чуй то сърце юнашко,
как тупа сърце, играе;
плачът му да спра с целувка,
сълзи му с уста да глътна...

---

19. Кой термин отговаря на определението?

Изразно средство, при което авторът замлъква под влияние на силни чувства; емоционална пауза, графично изразена с многоточие.

---

20. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в откъса от „Ни лъх не дъхва над полени” на Пенчо Славейков, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

Ни лъх не дъхва над полени,
ни трепва лист по дървесата,
огледва ведър лик небето
в море от бисерна роса.

В зори ранил на път, аз дишам
на лятно утро свежестта —
и милва ми душата бодра
за лек път охолна мечта.

---

21. Прочетете цитата от романа „Възвишение” на Милен Русков и напишете есе на тема „Силата на просвещението”.

„... просвещението на сякоя добрина и благополучие е корен .”

СЪСТЕЗАНИЕ ПО БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ЛИТЕРАТУРА

20 НОЕМВРИ 2013 г. – I кръг

ТЕСТ ЗА ДВАНАДЕСЕТИ КЛАС

Уважаеми ученици,

Тестът, който Ви предлагаме, покрива частично формата за държавния зрелостен изпит. Основната причина за това е, че времето, определено за състезанието, е два астрономически часа.

Прочетете двата текста и изпълнете задачите от 1. до 12. включително.

Текст 1

... обичам да скитам из улиците и да възкресявам в погледа си някогашното под сегашното. Това е много приятно занимание за оногова, който има трайна и върна очна памет. Особено ако свържете отделния случай с някое свое лично повече или по-малко важно преживяване...

Върнах се в София и си намерих стая в съседство с Алеко. В последните месеци на неговия живот между нас се завърза чудесно приятелство...

Професор Шишманов, узнал, че Алеко е бил у Кръстев, уреди да отидем двама до Владая, гдето прекарваше лятото до късна есен. Едно утро потегляме с влака. Алеко е преобразен, не може човек да го познае. Очите му светят, смее се час по час, шегува се. Маха сламената си шапка на всеки, който се мерне край линията. Не може да откъсне погледа си от Витоша, като че ли я вижда за първи път.

Трапезата е сложена на широкия балкон на Шишманови, срещу планината. Владайската река гърми под нас. Рядко и най-буйна студентска дружина може да бъде така весела; то е може би само благодарение на Алека...

Вечерта ни постлаха в една малка стаичка, в която се влизаше направо от балкона. Два дюшека и по средата една пепелница. Вратата отворена към Витоша. Спахме такъв сън, че хъркал ли е и кой, нито аз можех да кажа на утрото, нито Алеко. Измъкнахме се рано от къщи, умихме се на реката и се върнахме да закусим.

Надвечер се върнахме пеша в Княжево. Качихме се на ужасния, раздрънкан омнибус, чиито дръгливи коне обслужваха няколко пъти на ден връзката със столицата. Въпреки окадената петролна лампа някои пътници познаха Алеко, замушкаха се, заповтаряха:

– Бай Ганю! Бай Ганю!

Детското веселие на Алеко изчезна. На устата му се появи горчива усмивка:

– Чуваш ли ги? Аз съм бил Бай Ганю!

Текст 2

Градовете са като хората – имат свое лице, своя история, свой характер и свой живот. Само че те растат, променят се, без да остаряват.

В навечерието на Първата световна война София носеше белезите на посърнал град. Навсякъде бе мръсно и запустяло. Тогаво малко улици в София бяха павирани. Докато около двореца те бяха застлани с най-люксовия в Европа жълт паваж, повечето

от останалите бяха истински батаци. От лепкавата кал софиянци едва измъкваха галошите си, а с галоши бяха всички мъже, жени, деца, даже офицерите...

Пожари ставаха често. При пожар нещо обикновено бе самият стражар да засилва ненужно тревогата... Той заставаше по средата на улицата и изпразваше във въздуха цяла пачка патрони. Това бе знак и за пожарната команда, и за сеирджиите.

В тогавашна София имаше мода млади и възрастни мъже да си бръснат главите. Тази мода съвпадна с времето, когато жените се прощаваха с коковете и плитките си. Приличаше на някаква стръв за обезкосмяване на главите. От това жените получаваха по-лек и приятен вид, докато мъжете съвсем се загрозиха с лъскавите си глобуси, по които личаха юнашките белези от махленските битки.

Аптеките в София бяха заведения, в които почти всички лекарства се приготвяха по рецепта. Нямаше готови лекарства. Създаде се практика телефонът на аптеката да се смята за обществен, какъвто изобщо нямаше. Нямаше радио, нямаше телевизия, нямаше и телефонни услуги за точно време.

1. От коя сфера на общуване е Текст 1?

- А) медийна
- Б) научна
- В) битова
- Г) естетическа

2. Кое от посочените твърдения е вярно за Текст 1?

- А) Текстът цели да запознае с цялостния живот на млада София.
- Б) Текстът разкрива многобройни битови подробности от столичния живот.
- В) Текстът насочва към културния живот в млада София и към ярки фигури на този живот.
- Г) Текстът не крие ироничните си и негативни нагласи.

3. Използваната в Текст 1 дума *омнибус* е:

- А) неологизъм
- Б) архаизъм
- В) историзъм
- Г) фразеологизъм

4. Кое от посочените твърдения НЕ е вярно според Текст 1?

- А) Хубаво е, когато спомените за миналото, които възкръсват, са свързани с приятни преживявания.
- Б) Авторът си спомня с радост времето, прекарано с Алеко Константинов.
- В) Миналото събужда само болезнени спомени, които гнетят автора.
- Г) Алеко Константинов е ведър, щастлив човек, сърдечен и влюбен в света и хората.

5. От коя сфера на общуване е Текст 2?

- А) от битовата сфера
- Б) от естетическата сфера
- В) от медийната сфера
- Г) от институционалната сфера

6. Каква функции изпълнява Текст 2?

- А) Текстът представя различни социални и битови детайли от живота на София в началото на 20. век.
- Б) Текстът „се надсмива” над изостаналостта на млада София.
- В) Текстът провокира негативно отношение.
- Г) Текстът възхвалява доброто старо време.

7. Какво настроение и отношение НЕ откривате в използваното в Текст 2 определение глобус?

- А) лека закачка към модните старания на мъжете
- Б) ирония към неизбежната мъжка суетност
- В) високомерна подигравателност
- Г) снизходителност на съвременник

8. Какво отношение НЕ изразява описанието на млада София в Текст 2?

- А) учудване
- Б) добронамереност
- В) разбиране
- Г) пренебрежение

9. Изброени са факти от двата текста, както и факти, които липсват в тях. Оградете тези ЧЕТИРИ факта, които НЕ присъстват в посочените текстове.

- А) Една вечер Алеко и Кирил Христов се отправят към Владая.
- Б) Алеко е като преобразен, весел и щастлив.
- В) Алеко и приятелят му спят до късно и не успяват да закусят.
- Г) С горчива усмивка Алеко посреща думите на пътниците.
- Д) Повечето улици на млада София са павирани.
- Е) Модата за бръснене на главите загрозява мъжете.
- Ж) Дори в аптеките няма телефони.
- З) Въпреки всичко София се разраства.

10. Запишете в няколко изречения кое е общото в замисъла на авторите на двата текста?

---

11. В рамките на 3-4 изречения формулирайте собствена теза на тема „Градовете са като хората...”

---

12. Запишете в резюме основното в съдържанието на Текст 1.

---

14. Свържете името на героите с името на автора, от чиято литературна творба е съответният герой.

А) Стоичко Влаха	Пенчо Славейков
	Елин Пелин
Б) отец Сисой	Алеко Константинов
	Иван Вазов

15. Свържете името с литературната творба, от която е всяка от героините.

А) Хаджи Ровоама	„Разни хора, разни идеали”
	„Косачи”
Б) Пенка	„Чичовци”
	„Под игото”

16. Свържете заглавието на всяка от творбите с нейния автор.

А) „Страст”	Христо Ботев
	Иван Вазов
Б) „Хайдушки песни”	Алеко Константинов
	Пейо Яворов

17. В коя от посочените творби на Христо Смирненски липсва мотивът за бунта на разгневения човек?

- А) „Йохан”
- Б) „Юноша”
- В) „Старият музикант”
- Г) „Ний”

18. Коя от изброените характеристики е НЕВЯРНА за експресионизма като художествено направление?

- А) има антитрадиционна насоченост
- Б) прокламира широка творческа свобода
- В) използва експресивната сила на думата и на фрагмента
- Г) следва традицията на мелодичния стих на символизма

19. За Пенчо-Славейковото творчество НЕ са характерни жанровете:

- А) елегия и лирическа миниатюра
- Б) балада и поема
- В) ода и сонет
- Г) сатира и епиграма

20. Открийте изразните средства (тропи и фигури), използвани в елегията „Заточеници” на Яворов, и дайте поне по един пример за всяко от тях.

И ний през сълзи накупели
обръщаме за сетен път
назад, към скъпи нам предели,
угаснал взор – за сетен път
простираме ръце в окови
към нашият изгубен рай...

---

21. Прочетете откъса от разказа „Задушница” на Елин Пелин. Напишете аргументативен текст (интерпретативно съчинение или есе) на тема „Тържеството на живота”.

– Знаеш ли що – поде пак Станчо, – да те поискам, взела ли би ме?

Стоилка шавна с тялото си и не отговори.

– Да съберем неволите си и децата си, па, боже помози – окуражи се да каже Станчо. – Ето, година и половина съм самичък. Защо, мисля си аз, като гледам света, че си светува. А? Какво ще кажеш?

– Е, знам ли какво да кажа – отговори Стоилка и се поизчерви. – Какъв си ти! Само се подиграваш. – И тя бързо му хвърли с очите си едно фитилче.

– Ти тия ги махни, не сме мома и ерген да се лъжем. Нашето цвете е прецъфтяло.

– Може пак да се разцъфти – усмихна се Стоилка с ръка на устата.

– Така! Те, аз давам моята дума, па ти ако искаш – добре.

– Е, ще искам, ами какво ще правя. Самичка мога ли? Ако не при тебе, при друг щеше да е.

– Така си е! Ако искаш, още сега да идем при попа и да му кажем.

Станчо стана. Стоилка погледна наоколо със сивите си очи, взема си блюдото, па стана и тя.

Двамата мълчаливо тръгнаха. Дъждът ръмеше насреща им, пръскаше лицата им със студените си пресни капки и ги зачервяваше. Станчовата глава беше зашеметена от ракията и краката му се преплитаха. Стоилка вървеше редом с него превита от студ, носеше палурчетата и двете блюда и кълнеше времето.

От баирите се спущаха нови мъгли, гъсти, сиви и се трупаха над селото.

На Станчо му стана весело. Той се вглеждаше като момък във влажните и сиви като мъглите очи на Стоилка и току повтаряше:

– Знаеш ли какво ще кажа на попа? Дядо попе, ще му кажа, господ ми взе Божана, пък ми прати Стоилка. А... Така ще му кажа, чакай да видиш.

А Стоилка ласкаво се усмихваше, като прикриваше устата си с ръка.